

7/23004 9/K 77

**MUĞLA MİLLETVEKİLİ
SAYIN SÜLEYMAN GİRGİN'İN
TBMM 7/23004 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
DAİR SORULARI VE CEVAPLARI**

SORULAR:

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Bodrum Belediye Başkanlığı'na gönderdiği 28.08.2019 tarihli E.199943 sayılı yazısı ile Bodrum Turgutreis Mahallesi, (141.319,18 m² yüzölçümüne sahip) "Sahil Güvenlik Liman" Amaçlı 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı teklifinin, Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı 1 No.lu Kararnamesinin 102 (j) maddesi ile 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 7. maddesi uyarınca onaylandığı belirtilmektedir. Ülke güvenliğinin söz konusu olduğu durumlarda elbette Askeri tesisler yapılmalıdır. Ancak, tespit edilen yerin, bölgedeki vatandaşlar, esnaf, turizmciler ve STK'lar tarafından; deniz hayatına zarar vereceği, çevresel kirlilik yaratacağı, liman fonksiyonları açısından uygun olmadığı, doğa, yaban hayat ve biyolojik çeşitliliğin korunmasıyla ilgili uluslararası sözleşmelere aykırı olduğu, ayrıca tam merkezdeki ücretsiz halk plajını yok edeceği gerekçeleriyle değiştirilmesi talep edilmektedir. Bu projenin çevresel değerlere, şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına uygun ve uygulanabilir olmadığı ortadadır. ÇED ve SED (Sağlık Etki Değerlendirme) yapılmadan böylesi bir inşaatın ve kullanım biçiminin hayata geçirilmesinin geri dönülmez çevresel ve hukuki zararlara neden olacağı açıktır. Bu bağlamda;

- 1) Planlama alanının, Muğla Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 12.10.2017 tarih ve 330 sayılı Kararı ile onaylanan Muğla İli 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planı Revizyonu kapsamında deniz alanında kaldığı, planlama alanının güneyinde bulunan özel liman ve marina alanının dışında başkaca herhangi bir kıyı yapısına ilişkin bir gösterimin olmadığı görülmektedir. İtiraza konu Liman Alanının bulunduğu bölgede "Bütünleşik Kıyı Alanları Planı" olmadığı gibi, 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planında herhangi bir gösterim (lejand) olmamasına rağmen, üst ölçekli planda değişiklik yapmadan, alt ölçekli planlarda "Liman Alanı" planlanması yapılmasının Planların Kademeli Birlikteliği İlkesine aykırı olduğunu düşünüyor musunuz?
- 2) Yapılması planlanan limanın, ülkemizin de taraf olduğu doğa, yaban hayat ve biyolojik çeşitliliğin korunmasıyla ilgili şu uluslararası sözleşmelere: a) Avrupa Yaban Hayatı Koruma Sözleşmesi (Bern), b) Akdeniz'in Deniz Kirliliğine Karşı Korunması Sözleşmesi (Barselona), c) Biyolojik Çeşitliliğin Korunması Sözleşmesi, d) Nesli Tehlike Altında Olan Flora ve Faunanın Uluslararası Ticaretini Önleme Sözleşmesi (CITES), e) Peyzaj Sözleşmesi aykırı olduğunu düşünüyor musunuz?
- 3) Yapılması planlanan Sahil Güvenlik Limanı için Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) ve Sağlık Etki Değerlendirme (SED) Raporları alınacak mıdır? Bu raporların uygun gördüğü prosedür uygulanacak mıdır?
- 4) Türkiye denizlerinde sadece 5 tür denizel çiçekli bitki bulunmaktadır. Plan alanında Akdeniz'e özgü bir tür deniz çayırına yani Posidoniaoceanica'ya rastlanmıştır. Bu nedenle de PosidoniaOceanica, Türkiye'nin taraf olduğu Habitat Direktifi 92/43/EEC, Barselona Sözleşmesi Ek II Bölüm 1 kapsamında öncelikli habitat olarak kabul edilmiştir. İtiraz konusu Liman Alanının yapılması halinde, Akdeniz'e özgü endemik bir tür olarak sınıflandırılmış ve mutlak koruma altına alınan habitatın (PosidoniaOceanica) zarar görmesini engelleyecek ne gibi tedbirler alınmıştır?
- 5) Ülkemiz turizmi ve doğal yaşam açısından önem taşıyan CarettaCaretta'ların Turgutreis sahillerinde yumurtladığı ve sonrasında da denizle buluştuğu bilinmektedir. Dolayısıyla bölgedeki deniz suyunun niteliği, bu tür koruma altındaki canlılar açısından cazip özellikler sunmaktadır. Planlanan Liman gibi bir yapının yapılması sonrasında ise deniz faunası ve florasında yaşanacak tahribatlar, bu tür canlıların yaşam alanlarını da kısıtlayacaktır. CarettaCaretta'ların doğal yaşam alanı olan bu bölge için ne gibi önlemler alınmıştır?
- 6) Liman'ın 5 metre derinliğinde yaklaşık 70 000 m² yüzey alanına sahip olan deniz dolgusunun inşası sırasında: 17 500 adet hafriyat kamyonu seferinin Turgutreis kent merkezi içinden geçmesiyle gerçekleşecek trafik yoğunluğu ile oluşabilecek tozlanma, duman ve gürültü kirliliği; hafriyat kamyonlarının neden olacağı asfalt ve yol döşemesi tahribatları; inşaat aşaması sürecinde kıyı kesiminde gerçekleşecek hafriyat kamyonu trafiğine bağlı olarak oluşacak kıyı kullanımlarına ilişkin motivasyon düşüşü, turistik tesis ve restoranların ticari cirolarında oluşacak azalmalar vb. deniz suyunda geçici süre de olsa bulanıklık, balık yuvalarının tahribatı, deniz tabanının doğal yapısının bozulması, deniz tabanındaki Poseidon çayırlarının yok olması, gibi olumsuzlukların bölgedeki turistik tesis, restoran ve diğer kıyı etkinliklerini olumsuz etkilememesi için ne gibi önlemler alınmıştır?

7) Limanı kullanacak deniz araçlarının (Sahil Güvenlik Botları ve Tekneleri) oluşturacakları gürültünün, yüksek motor gücüyle çalışan araçlar olduğu göz önüne alındığında, deniz altı canlı yaşamına zarar verecek seviyenin üzerine çıkması kaçınılmaz olacaktır. Gürültünün deniz altı canlı yaşamına zarar vermemesi için ne gibi önlemler alınmıştır?

8) Yapılması planlanan liman hakkında T.C. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı tarafından 12.04.2018 tarihli yazısıyla "Sahil Güvenlik Komutanlığı Gemi Barınma Yeri Projesine" yönelik olarak hazırlanan "Hidrografik ve Oşinografik Etüt Raporu"na göre mevcut deniz tabanı topoğrafyasına rağmen böyle bir yerde Liman Alanı oluşturma'nın gerek çevresel açıdan, gerekse liman fonksiyonları çerçevesinde gemi manevralarında yaşanacak risklere açık olduğu, uygun ve uygulanabilir olmadığı değerlendirilmektedir. Bu raporda belirtilen hususlar bu limanın inşasının ve kullanımının askeri deniz personelimiz için tehlikeli olduğunu göstermektedir. Bu tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmıştır?

9) Uzmanların ve bölge halkının uyarıları ve çekinceleri doğrultusunda, Askeri Sahil Güvenlik Limanı Planı'nın bütünüyle gözden geçirilerek, Turgutreis'in merkezi yerine, alternatif bir yer bulunarak, şehir merkezlerinin dışına çıkarılması yönünde bir çalışmanız var mıdır?

CEVAP:

Sözü edilen Bölgede; Sahil Güvenlik Limanı amaçlı 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı teklifi Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (III. Bölge Müdürlüğü) tarafından hazırlatılarak Muğla Valiliğinin (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) 29.11.2018 tarih ve E.27601 sayılı yazısı ile 3621 sayılı Kıyı Kanunu uyarınca değerlendirilmek üzere Bakanlığımıza sunulmuştur. Söz konusu imar planı teklifini hazırlatan Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının (III. Bölge Müdürlüğü) 06.05.2019 tarih ve E.3845 sayılı yazısında atıf yapılan Sahil Güvenlik Komutanlığının 24.05.2019 tarih ve 39911415-26485 sayılı yazısında; "Sahil Güvenlik Komutanlığının 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu kapsamında bütün sahillerimizin, karasularımızın, iç sularımız olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale Boğazı, liman ve körfezlerimiz ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca hükümlerine haklarına sahip olduğumuz denizlerde, deniz yolu ile yapılan her türlü kaçakçılığı önlemek ve izlemek, denizlerde can ve mal güvenliğini sağlamak üzere, 24 saat esasına göre görev yapmakta olduğu, Muğla İli, Bodrum İlçesi, Turgutreis Mahallesi, 370 ada 10 parsel numaralı 3.047,02 m² 'lik arazi Sahil Güvenlik Komutanlığına tahsisli olup, 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununun 3. maddesiyle "Özel Güvenlik Bölgesi" statüsünde olduğu, bahse konu Turgutreis karakol arazisinin bulunduğu mevki ülke güvenliği (deniz sınırları ve iç güvenlik ve kolluk faaliyetleri dâhil) ile doğrudan ilgili olup karakol arazisi ile birlikte projelendirilen 132.779,73 m² 'lik deniz alanının Sahil Güvenlik Komutanlığınca harekât ve savunma amaçlı kullanılmak üzere Sahil Güvenlik Komutanlığı Turgutreis Karakol Binası ve liman inşaatı yapılması kapsamında tahsisinin istendiği..." denilmektedir.

3194 sayılı İmar Kanununun İstisnalar başlıklı 4. maddesinde; "2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, bu Kanunun ilgili maddelerine uyulmak kaydı ile 2960 sayılı İstanbul Boğaziçi Kanunu ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun ile diğer özel kanunlar ile belirlenen veya belirlenecek olan yerlerde, bu Kanunun özel kanunlara aykırı olmayan hükümleri uygulanır. (Değişik ikinci fıkra: 31/10/2016-KHK-678/6 md., aynen kabul: 1/2/2018-7071/6 md.) Türk Silahlı Kuvvetlerine, Sahil Güvenlik Komutanlığına, Jandarma Genel Komutanlığına ve Emniyet Genel Müdürlüğüne ait hareket, eğitim ve savunma amaçlı yapılar için bu Kanun hükümlerinden hangisinin ne şekilde uygulanacağı; Millî Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından müştereken belirlenir" hükmü; 3621 sayılı Kıyı Kanununun "Kıyının Korunması, Yapı Yasağı, Kıyı ve Denizde Yapılacak Yapılar" başlıklı 6 (a) maddesinde; "Kıyıda imar planı kararı ile; iskele, liman, barınak, yanaşma yeri, rıhtım, dalgakıran, köprü, menfez, istinat duvarı, fener, çekek yeri, kayıkhanesi, tuzla, dalyan, tasfiye ve pompaj istasyonları gibi, kıyının kamu yararına kullanımı ve kıyırı korumak amacıyla yönelik alt yapı ve tesisler, Sahil Güvenlik Komutanlığının faaliyetlerinin özelliği gereği kıyıda başka yerde yapılması mümkün olmayan Sahil Güvenlik Komutanlığı bağlı gemi/bot karakolları ve destek birimi binaları...yapılabilir. " hükmü, 2565 Sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununun 27/A maddesinde; "Askeri yasak bölgeler ve güvenlik bölgelerinde veya ülke güvenliği ile doğrudan ilgili Türk Silahlı Kuvvetlerine veya Sahil Güvenlik Komutanlığına tahsisli ve fiilen kullanımında olan araziler, hareket ve savunma amaçlı yerlerdeki tesisler (konut ve sosyal tesisler hariç) ile özel güvenlik bölgesi ilan edilen yerlerdeki tesisler, rafineri, petrokimya tesisleri ve eklentileri ile nükleer santral projeleri kapsamında yapılması öngörülen tesis ve faaliyetler hakkında 04/04/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanununun kıyıları, sahil şeritleri, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilere ilişkin yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümleri ile 3 üncü maddesi hükümleri ve nükleer santral projeleri kapsamında yapılması öngörülen tesis ve faaliyetler hakkında 26/1/1939 tarihli ve 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanunun sınırlayıcı hükümleri uygulanmaz." Hükmü yer almaktadır.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri, Sahil Güvenlik Komutanlığının kıyıda imar planı kararı ile ihtiyaç duyulan yapı ve tesislerinin yapılabilmesine olanak tanırken, aynı zamanda bu alanları 3621 sayılı Kıyı Kanununun yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümlerinden de muaf tutmaktadır. İlaveten Sahil Güvenlik Komutanlığının 24.05.2019 tarih ve 39911415-26485 sayılı yazısında Turgutreis karakol arazisinin bulunduğu mevkiinin ülke güvenliği (deniz sınırları ve iç güvenlik ve kolluk faaliyetleri dâhil) ile doğrudan ilgisinin bulunduğu ifade edilmekte ve söz konusu liman alanının yapılmasında, kamu yararının da olduğu değerlendirilmektedir.

Söz konusu plan teklifine ilişkin olarak Milli Savunma Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (Tersaneler ve Kıyı Yapıları Genel Müdürlüğü), Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (III. Bölge Müdürlüğü), Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü), Kültür ve Turizm Bakanlığı (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü), Muğla Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Muğla İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Muğla Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Bodrum Belediye Başkanlığı, Milli Emlak Genel Müdürlüğü, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ve ÇED Genel Müdürlüğü'nden görüş alınarak Muğla İli, Bodrum İlçesi, Turgutreis Mahallesinde 'Liman Amaçlı' 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Bakanlığımızca onaylanmıştır.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinin "Tanımlar" başlıklı 4. Maddesinde tanımlandığı üzere 1/25.000 ölçekli nazım imar planları; çevre düzeni planının genel ilke, hedef ve kararlarına uygun olarak arazi parçalarının genel kullanış biçimlerini belirlerken, 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar planları ile uygulama etapları ve uygulamaya ilişkin kararlar belirlenmektedir. Aynı Yönetmeliğin 7. maddesi ile genel planlama esasları ortaya konulmuş olup, "(ç) Üst kademe planlar, alt kademesindeki planlara mekânsal nitelikte hedef koyan, yol gösteren ve ilke belirleyen plandır. (d) Mekânsal strateji planları, çevre düzeni planları ile nazım imar planları üzerinden ölçü alınarak uygulama yapılamaz." hükümleri yer almaktadır.

Sözü edilen alan; üst ölçekli planlarda 'Önemli Doğa Alanları' lejantında kalmakta olup plan hükümlerinin 4.64. maddesinde "Önemli Doğa Alanları: Canlı türlerinin sağlıklı topluluklar oluşturmaları ve yaşam döngülerini devam ettirmeleri için gerekli tüm coğrafyaların, doğal özelliklerinin bozulmadan saklanması ilkesi doğrultusunda, doğadaki canlı türlerinin nesillerini sürdürebilmeleri için özel önem taşıyan, korunması gerekli coğrafyalardır. Bu kavram, canlı türleri ve doğal kaynaklarla birlikte yeryüzünün en özel doğal alanlarının korunmasını amaçlamaktadır." hükmü ile 8.9.2. Önemli Doğa Alanları başlıklı maddesinde "8.9.2.1. Bu bölgelerde yapılacak uygulamalarda, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde işlem yapılacaktır. 8.9.2.2. Bu alanlarda, bu planla yapılaşmaya açılmış bölgeler dışında kalan yerlerde oluşacak yeni yatırım ve yapılaşma taleplerinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün görüşünün alınması zorunludur." hükmü bulunmaktadır. Plan teklifi ilgili kurum ve kuruluş görüşlerine iletilirken Tarım ve Orman Bakanlığının (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü) olumlu görüşü alınmıştır.

Ayrıca, söz konusu planın plan notlarının Genel Hükümler başlıklı bölümü 1. maddesinde planlama alanında konusuna ve ilgisine göre her türlü mevzuat hükümleri ile birlikte üst ölçekli plan hükümlerine uyulmasının zorunlu olduğu yönünde hüküm bulunmakla birlikte aynı bölümün 2, 3, 8. maddeleri ve Özel Hükümler başlıklı bölümünün 1 ve 2. maddelerinde çevrenin korunması ile ilgili mevzuata atıflarda bulunularak gerekli tedbir ve önlemlerin alınması zorunluluğu hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla soru önergesine konu plan üst ölçek plan ve ilgili diğer mevzuata uygunluk hususlarını karşılamaktadır. Ayrıca; Muğla Büyükşehir Belediye Başkanlığının söz konusu plan teklifine ilişkin olarak görüş bildirilen 01.03.2019 tarih ve E.1665/4387 sayılı yazısında; Muğla Büyükşehir Belediyesince onaylanmış olan 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planı Revizyonu kapsamında üst ölçekli plana uyumsuzluk olduğu yönünde herhangi bir görüş beyan edilmemiştir. Bahse konu planın bulunduğu bölgede, Bakanlığımızca onaylı bir "Bütünleşik Kıyı Alanları Planı" bulunmadığı gibi, mevzuatta onaylı bir bütünleşik kıyı planı bulunmayan alanlarda alt ölçekli planların hazırlanamayacağı veya onaylanamayacağı yönünde herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

İmar planı teklifi değerlendirme aşamasında ilgili kurum ve kuruluşlar ile Bakanlığımız ilgili birimlerinin görüşüne sunulmuş ve bahsi geçen konulara vakıf Tarım ve Orman Bakanlığının (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü), Muğla Valiliğinin (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü), Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün, Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün görüş yazılarında mutlak koruma altına alınan habitat ve/veya deniz florası ve faunasının olumsuz etkileneceğine dair herhangi bir bilgi ve olumsuz bir ifade bulunmamaktadır. Bununla birlikte söz konusu kurumlar/birimler tarafından plan notlarına eklenmesi istenen çevrenin ve doğal yapının korunmasına yönelik hususlar da plan notlarına eklenmiştir.

Plan Notlarının Genel Hükümler Bölümü 1. maddesinde; "Bu plan ve koşullarında belirtilmeyen hususlarda konusu ve ilgisine göre; 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili Yönetmeliği, 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili Yönetmelikleri ile diğer ilgili kanun ve yönetmelik hükümleri ve meri üst ölçekli plan kararlarına uyulması zorunludur." hükmü, ayrıca 3. maddesinde de; "İnşaat aşamasında ve işletme dönemlerinde çevre değerlerinin korunması açısından 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu kanuna istinaden çıkarılan 'Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği' 'Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği', 'Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği', 'Atık Yönetimi Yönetmeliği', 'Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği' ve İlgili Diğer Yönetmeliklerde belirtilen hususlar yerine getirilecek ve diğer mer'i mevzuat çerçevesinde gerekli izinler alınacaktır." hükmü yer almakta olup, inşa faaliyetlerin ilgili mevzuat çerçevesinde ve idaresinin izni doğrultusunda yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

İmar planı teklifine konu; Sahil Güvenlik Limanı projesi teklif aşamasında iken, kıyı yapısı için yapılan değerlendirmeler; 25.11.2014 tarih ve 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliği kapsamında incelenmiştir. Söz konusu limanın ticari amaçlı kullanılmaması kaydı ile ÇED Yönetmeliği hükümlerinin uygulanmasına gerek bulunmadığı, imar planı teklifine esas proje alanında yapılması planlanan yanaşma yerlerine ilişkin boyut (m) ve kapasite (DWT) bilgilerinin plan açıklama raporunda yer almasının sağlanması gerektiği yönünde değerlendirme yapılmıştır. Diğer taraftan, 5491 sayılı Kanunla değişik 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu kanuna istinaden yayınlanarak yürürlüğe konulan yönetmeliklerin ilgili hükümlerine uyularak, mer'i mevzuat çerçevesinde gerekli izinlerin alınması, ekolojik dengenin bozulmamasına, çevrenin korunmasına ve geliştirilmesine yönelik tedbirlere riayet edilmesi, söz konusu projede değişiklik veya kapasite artışı yapılması halinde, Bakanlığımıza başvuru yapılması gerekmektedir." yönünde görüş beyan edilmiştir.